

כנני מאוטנר

לכתוב וללמד הכל

“ המכון לאסטרטגיה ציונית” שלח לנשיאי האוניברסיטאות טאות נייר עמדה, הבוחן את מידת הציוניות של הפעילות המתקיימת באוניברסיטאות. להלן נוסח מוצע למכתב תשובה. נייר העמדה שלכם כתוב מתוך נקודת מוצא שאינה מקובלת עלי, ולפיה מידת התמיכה בציונות היא אמת מידה רלוונטית לפעולת האוניברסיטה. האוניברסיטה אינה שייכת למדינה ולא לתנועה הציונית שיצרה את המדינה; היא שייכת לבני האדם, ולה שלוש מטרות עיקריות: ייצור דעת אקדמית העשויה לגרום לבני האדם העשרה רוחנית והבנה טובה יותר של המצב האנושי; שימור הרעיונות שנוצרה בעבר; הפצת דעת בין בני האדם.

האוניברסיטה היא מוסד שהמדינה הליברלית צריכה לממן, בלי להתעניין בתכנים שהיא מפיקה במחקר ובהוראה – גם אם התכנים הם לצנינים בעיני ראשי המדינה ואפילו כופרים באושיות היסוד שעליהם קיום המדינה מבוסס. אמת המידה היחידה לתכנים המופקים באוניברסיטה היא אמת מידה הומניסטית: האם התכנים מכוונים לקדם את רווחת בני האדם.

ברצוני לדון בתכנים המופקים באוניברסיטה – שאלה שהיא קשה יותר משאלה אחרת המתעוררת לפעמים בהקשר זה, שאלת הרעות שחברי סגל מביעים כאזרחים.

מוותר לכתוב באוניברסיטה וגם ללמד, שבמאה ה-19 עמדו לפני העם היהודי אופציות עדיפות מאשר הקמת תנועה לאומית החותרת לריבונות מדינית; שבשלב הנוכחי בהיסטוריה שלה ישראל צריכה להביא לידי סיום את תפישת הער לם הציונית העומדת בבסיס קיומה; שהקמת ישראל היתה כרוכה בפגיעה קשה בערביי ארץ ישראל; שישאל צריכה לחרול מלתפוש את עצמה כמדינה יהודית ורמוק רטית, ותהת זאת לתפוש את עצמה כמדינת כל אזרחיה; שעל ישראל להיות מדינה דו-לאומית; שעליה להיטמע בפדרציה מזרח תיכונית. מותר לכתוב וללמד את כל זה, אם מה שעומד ביסוד הדברים הוא עניין ברווחת אזרחי ישראל ובהעשרה הרוחנית שלהם, ואם זה תואם את מה שמקובל בפרייגמות המוח

קד הרלוונטיות של האוניברסיטה. תכנים שאינם עומדים באמת המידה ההומניסטית, אין להם מקום באוניברסיטה. גם לתכנים שאינם עומדים באמת מידה של הפרדיגמות האקדמיות הרלוונטיות אין מקום באוניברסיטה, אך זאת מהטעם שמשמעם עשייה אקדמית גרועה. באוניברסיטה יש מורסרות האמורים להבטיח כי העשייה האקדמית תהיה במסגרת הפרדיגמות האקדמיות הרלוונטיות וכרמה אקדמית נאותה.

קו החשיבה שלכם מורכב ביל לכך, שיהיה אפשר לתבוע מהאוניברסיטה ללמד רק את מה שמשרת את המדינה באופן מידי ומעשי. גישה כזו תציב במרכז פעילות האוניברסיטה את המחלקות למינהל עסקים, משפטים, הנדסה ורפואה. גישה כזאת תהיה פוך את האוניברסיטה לבית ספר מקצועי.

אך במרכז פעילות האוניברסיטה צריכות לעמוד המחלקות של מדעי הרוח, מדעי החברה ומדעי הטבע, המבקשות דעת לשמה, בלי קשר לשימושים המידיים שניתן לעשות בדעת הזאת. משעה שאת כנים כאלה מופקים באוניברסיטה, הם אינם עומדים לרשות אזרחי ישראל בלבד, אלא לרשות בני האדם בעולם כולו.

ביסוד נייר העמדה שלכם עומדת ההנחה, שלמדינת ישראל תפקיד אחד בלבד: קיום ריבונות מדינית וטיפוח התרבות הלאומית. אני כופר בכך. המדינה היא מכשיר לקידום של אינטרסים אנושיים מגוונים. מלבד טיפוח התרבות הלאומית כני האדם זקוקים גם לשירותי בריאות טובים, לחינוך טוב, לדיור, לאמנות ולתרבות. יש ראל אינה צריכה להיות רק מדינה ציונית; עליה להיות גם מדינה הדואגת לסוגי הרווחה המגוונים הנתוצים לאזרחיה. הפקה והפצה של דעת אקדמית מעשירה הן כמה מהם.

עליכם לחרול מבחינה של האוניברסיטה באמת מידה של הציונות. השאלה באילו תכנים צריך למלא את הציונות כיום היא שאלה חשובה. אני מציע לכם להימקד בה.

פרופ' מאוטנר מלמד בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל אביב